

Topmøde om ligestilling

2023

24.– 25. november

Referat af topmødet: Anne-Mette Barfod

Ligestillingspolitiske emner er og har været på toppen af dagsordenen de sidste par år, blandt andet med seksuel chikane, fædre- og regnbuefamilieorlov og ligeløn. Der er sket meget, og der er behov for, at der sker endnu mere. Det er der momentum for!

FIU-Ligestilling

Indhold

- **Forkvinde for Dansk Sygeplejeråd:**
Vi skal skabe forandring på tværs af køn, fag og etnicitet (3)
- **Danmarks første ligestillingsminister:**
Det er ikke tigerspring, vi har taget på 25 år (5)
- **Beskæftigelsesministeren:**
Helt vildt meget, vi mangler at komme i mål med (7)
- **Fagbevægelsens 'ligestillingsminister':**
Mænd må forstå, at de kun er en variant af menneskeheden (9)
- **Næstformand i 3F:**
Mændene ville ikke have kvinderne med i fagbevægelsen (11)
- **FIU-Ligestilling:**
'Kvindernes blå bog' har synliggjort kvinders bedrifter (13)
- **Forum for mænds sundhed:**
Mænd oplever mindre god eller dårlig psykisk trivsel (15)
- **Europaekspert og politiker:**
EU har haft stor betydning for dansk ligestillingspolitik (17)
- **Ligestillingsordfører (S):**
Kvinder spiller på en anden Ludobane end mændene (19)
- **Forbundsformand for HK:**
Grænseoverskridende adfærd rammer også mænd (21)
- **FN's internationale 'stop vold mod kvinder'-dag**
Lone Svendsens personlige historie om partnervold (23)
- **Ligestillingprisen 2023:**
Murer Mette Schak Dahlmann vinder prisen (25)
- **Formand for Fagbevægelsens Hovedorganisation:**
En stor tak for FIU-Ligestillings flotte arbejde (26)

Forkvinde for Dansk Sygeplejeråd:

Vi skal skabe forandring på tværs af køn, fag og etnicitet

”Mænd ser vores fag som feminint, og det ærgrer mig. Hvis man hedder Thomas, er det ikke tjekket at være sygeplejerske eller pædagog. Tilsvarende vil Emma ikke vælge tekniske fag, for hun frygter sexisme”, lyder det fra forkvinden for Dansk Sygeplejeråd, som ser en sammenhæng mellem løn og køn.

”Når vi er samlet her til topmøde, har vi det til fælles, at vi gerne vil skabe et samfund med lige adgang og lige muligheder uanset køn, kønsidentitet og seksuel orientering. For os her i rummet er det særligt arbejdsmarkedet som arena, hvor vi kan skabe forandring.”

Sådan lød det fra talerstolen, da Dorthe Boe Danbjørg, forkvinde i Dansk Sygeplejeråd, bød velkommen til Topmødet om ligestilling 2023.

”Det er fantastisk at se så mange folk her i salen, der møder hinanden og snakker på kryds og tværs om behovet for ligestilling. Det tegner rigtig godt. Vi har et spændende program, og mange gode kræfter har arbejdet hårdt for at stable topmødet på benene med kulturelle indslag, taler, workshops og lækkerier.”

FIU-Ligestilling, som står bag topmødet, er et partnerskab mellem Dansk Metal, 3F, Serviceforbundet, Dansk Sygeplejeråd og HK.

”Det vi har tilfælles på tværs af faggrupper, køn og etnicitet er, at vi alle vil have et mere ligestillet samfund. Her er det særligt arbejdsmarkedet, der fylder, for fagbevægelsen har et særligt ansvar for at bevæge arbejdsmarkedet i en mere ligestillet retning.”

Mænd tjener stadig mere end kvinder

”12,3 procent. Så meget tjener mænd mere end kvinder ifølge nye tal fra Danmarks statistik. Det viser med al tydelighed, at vi ikke er i mål med ligestillingen. Tallet har desværre ligget ret konstant i de senere år”, påpeger Dorthe Boe Danbjørg.

”Det rejser altid debat, når tal omkring lønforskellene kommer frem. Borgerlige tænketanke træder frem i medierne med budskabet om, at lønforskellen skyldes kvinders personlige valg, når det gælder valg af job, familie og fritid.” Den påstand skal vi ifølge forkvindens for Dansk Sygeplejeråd udfordre:

”Det er ikke den enkelte kvindes valg, men strukturerne på arbejdsmarkedet, vi skal udfordre. Lønforskellen mellem kvinder og mænd udspringer også af det kønsopdelte arbejdsmarked. Mænd vælger tekniske fag, mens kvinder vælger omsorgsfag, og tekniske fag er bedre lønnet.”

Kun fire procent mandlige sygeplejersker

”Vi har undersøgelser, der viser, at mænd ikke søger mod kvindedominerede fag. Mændene opfatter det nemlig som et tab af prestige. Når vi ser på de tørre tal, er kun fire procent af sygeplejerskerne mænd”, påpeger forkvinden.

”Mænd betragter vores fag som feminint, og det ærgrer mig. Hvis man hedder Thomas, er det ikke tjekket at være sygeplejerske eller pædagog. Tilsvarende vil Emma ikke vælge tekniske fag, for hun frygter sexismen.”

Sygeplejefaget er ifølge Danbjørg andet og mere end rent omsorgsarbejde:

”Når en sygeplejerske holder gang i respiratoren, så er det ikke specielt feminint. Det kræver stor teknisk viden og kunnen at være en dygtig sygeplejerske. Derfor ærgrer det mig, at vi ikke har den dimension med i debatten.”

Lavere løn i fag med overvægt af kvinder

”I samfundet hersker der en forestilling om, at kvinder i højere grad end mænd har et såkaldt omsorgs-gen. Det kan vi trække på skulderen af, men i virkeligheden er det her, vi skal stoppe op og arbejde for, at vi kommer uligelønnen til livs. Det er her, vi skal have fokus på, hvordan forskellige fag værdisættes”, fastslår Dorthe Boe Danbjørg.

Fagbevægelsens Hovedorganisation, FH, var med i Lønsstrukturkomitéen, som sluttede sit arbejde i juni 2023. Komitéen blev nedsat i forlængelse af Folketingets lovindgreb, der afsluttede konflikten på sygeplejerskeområdet og lagde op til, at der skulle nedsættes en komité til at analysere lønstrukturerne på det offentlige område. Men kommissionen kom følge forkvinden ikke godt nok omkring den uligeløn, vi oplever på det danske arbejdsmarked:

”Det ærgerlige var, at kommissionens arbejde druknede i, om sygeplejerskerne fik for lidt eller for meget. Det ærgrer mig som repræsentant for sygeplejerskerne, for vi skulle have taget en større diskussion. Vi skulle have taget diskussionen om, hvorfor fag med en overvægt af kvinder er dårligere betalt end mandsdominerede fag. Det har vi som fagbevægelse et fælles ansvar for at sætte på dagsordenen.”

Mennesker skal lønnes ud fra ansvar og kompetencer

”Efter årtiers kamp for bedre løn i omsorgsfag står vi bedre. Der er i dag et andet fokus og en anden drøftelse end tidligere. Lige nu er fagbevægelsen i gang med trepartsforhandlingerne med arbejdsgiverne og regeringen. Der har vi fokus på et lønløft i det offentlige, fordi der er en udfordring med rekruttering til velfærdsfagene”, påpeger forkvinden.

”Selv om vi har indført barns sygedage og kan takke EU for den øremærkede barsel, er der stadig meget, vi kan gøre for at skabe et ligestillet arbejdsmarked. Det skal vi blive klogere på her på topmødet. Hvor er det fantastisk, at så mange har mod på at diskutere noget af det allervigtigste, nemlig ligestilling.”

I samfundet hersker der en forestilling om, at kvinder i højere grad end mænd har et såkaldt omsorgs-gen.

Danmarks første ligestillingsminister:

Det er ikke tigerspring, vi har taget på 25 år

”Vi har ikke taget nogen tigerspring, når det gælder arbejdet med ligestilling. Vi har stadig lønforskel mellem kvinder og mænd, partnervold og handel med kvinder”, lyder det fra Danmarks første ligestillingsminister, som blev udnævnt den 1. juni 1999

”Jeg skal sige noget på 10 minutter om ligestilling gennem 25 år, så det er lidt af en udfordring. En forårsdag i 1999 ringede statsminister Poul Nyrup Andersen og spurgte, om jeg ville være ligestillingsminister”, fortæller Jytte Andersen.

”Tilbuddet kom bag på mig, men jeg tog det som en personlig og politisk anerkendelse. På det tidspunkt var jeg by- og boligminister efter fem år som arbejdsminister, hvor jeg reelt var ligestillingsminister i EU og i Nordisk Råd.”

Der skulle styr på ligestillingsarbejdet

”Selvfølgelig sagde jeg ja til opfordringen. Jeg kunne trække på mine erfaringer fra ligestillingsarbejde siden 1970'erne og på syv års ministererfaring. Løftet om at få overdraget statsministeriets ressourcer til arbejdet med ligestilling lød fint. Det var dog kun tale om en enkelt medarbejder, men heldigvis blev også de mange dygtige medarbejdere i det daværende Ligestillingsråd overført til By- og boligministeriets nyetablerede Ligestillingsafdeling.”

Da Jytte Andersen fik ministeransvaret for ligestillingen i Danmark, var der en betænkning om, at ligestillingsarbejdet skulle systematiseres:

”Betænkningen om det fremtidige ligestillingsarbejde anbefalede entydigt både en ansvarlig minister og organisatorisk styrkelse af ligestillingsområdet – dog med et forbehold fra Danske Kvinders Nationalråd, som var bange for, at arbejdet med ligestilling skulle smuldre, hvis det ikke lå under Statsministeriet.”

I dag kan vi ifølge Jytte Andersen konstatere, at Ligestillingsministeriet altid har levet en turbulent tilværelse:

”Med udpegelsen af Mia Wagner (V) har vi fået vores 14. ligestillingsminister. Og samtidig har ministeriet hørt under 5 - 6 forskellige ministerier på mindre end 25 år. Jeg mener dog, at det burde ligge under Beskæftigelsesministeriet, fordi arbejdsmarkedet har så central betydning for ligestillingen.”

Kvindes og mænds forskellige udfordringer

”Det er ikke tigerspring, vi har taget, når det gælder ligeløn, selv om der er sket en forbedring. I 1999 var lønforskellen mellem mænd og kvinder på 20 procent, og i dag er den på 12,3. Samtidig oplever vi fortsat vold mod kvinder, handel med kvinder og mere systematiseret kønsdiskrimination”, fastslår Jytte Andersen.

”For 25 år siden skulle kvinder løfte hele bevisbyrden, hvis de havde været udsat for kønsdiskrimination på jobbet. Sådant er det ikke mere. Samtykkeloven og loven om omvendt bevisbyrde, som vi har fået via et EU-direktiv, er en styrkelse af kvinders stilling. Dertil kommer den øremærkede barsel til mænd, som også er indført på basis af et EU-direktiv.”

Den tidligere ligestillingsminister peger samtidig på, at uligestilling ikke kun rammer kvinder, men også etniske minoriteter og mænd. Det var hun opmærksom på, da hun tiltrådte som minister:

”Når mænd rammes af lange arbejdsløshedsperioder, kan det føre til skilsmisser, hvor mænd ofte taber boligen. Dengang betød det, at mændene ikke kunne få samvær med deres børn. På den måde var slisken ned ganske stejl for mændene.”

Som ligestillingsminister holdt Jytte Andersen en af de første store konferencer, som satte fokus på mænds udfordringer, når det gælder ligestilling:

”Som boligminister startede jeg projektet ”Skæve boliger til skæve eksistenser”. Det betød, at mænd fik boliger med to rum, hvilket dengang var forudsætningen for at få samvær med deres børn.”

Ulighed i udvalg og nævn

”Fordeling af indflydelse og magt er ulige fordelt. Derfor er det relevant at afdække, hvordan lovgivning påvirker kønsbalancen”, påpeger Jytte Andersen.

”Loven om ligestilling blev vedtaget den 30. maj 1999 uden om Venstre og Konservative. Det var en god lov for ligestillingen, men lovtæksten blev svækket af en radikal undervisningsminister, der ville have ’bør- og kan-bestemmelser’ indført stedet for ’skal-bestemmelser’.”

Udover en selvstændig ligestillingsafdeling, blev et uafhængigt videns- og debatcenter, samt et uafhængigt klagenævn etableret. Samtidig blev et såkaldt mainstreamingskrav knæsat, hvilket betød at alle ministerier skulle sikre ligestilling i lovgivningen:

”Videns- og debatcenteret blev dog fjernet med en håndbevægelse af statsminister Anders Fogh Rasmussen (V) to år senere. Han havde tilsyneladende ikke brug for viden om ligestilling.”

Da Jytte Andersen ville etablere et klagenævn, som skulle tage stilling til sager omkring uligestilling, blev fagbevægelsen vred, for fagbevægelsen tog sig allerede af klagesager. Det uafhængige klagenævn blev dog etableret og siden styrket, og det eksisterer stadig den dag i dag.

Vi skal videre i ligestillingskampen

Selv om vi ikke har oplevet tigerspring, er der ifølge Jytte Andersen sket en del, som vi kan glæde os over. Det gælder også mere fleksible arbejdstider, som gør det lettere at være familie.

”Selv om vi stadig har et kønsopdelt arbejdsmarkedet, er kvinder i dag stærkt repræsenteret på uddannelsesfronten, og via EU er der nu kvoter på vej, som skal sikre en bedre kønsbalance i bestyrelser.”

Danmarks første ligestillingsminister har dog også nogle ønsker til fremtiden:

”Der er behov for gennemsigtighed i lovgivning. Vi skal teste lovgivningens kønskonsekvenser, for mange love påvirker kvinder og mænd forskelligt. Samtidig skal vi styrke forskningen i kvinders sundhed og sætte fokus på etniske minoritetskvindes status”, lyder det fra talerstolen.

”Vi skal også fortsat kæmpe for 40-procent-kvoter, for diskussionen om, hvorvidt kvinder har de rette kvalifikationer, er ulidelig. Også her skal der et EU-direktiv til, før regering og folketing vågner op. Andre gruppers ulighed skal tages i andre rum”, fastslår Jytte Andersen og slutter sit indlæg med ordene: ”Fortsat god kamp.”

Beskæftigelsesministeren:

Der er helt vildt meget, vi stadig mangler at komme i mål med

”Jo ældre jeg bliver, desto mere feminist bliver jeg. Det tog et gigantspring, da jeg blev mor. Det var ikke kun, da jeg begyndte at komme på McDonald’s og skulle oplyse mine børns køn, hvorefter jeg fik udleveret en transformer og en My little pony.”

”Vi står på skuldrene af nogle store kvinder, og der er så meget, som min generation har at takke stærke kvinder som Danmarks første ligestillingsminister Jytte Andersen for.”

Sådan lyder det fra beskæftigelsesminister Ane Halsboe-Jørgensen (S).

”Samtidig ville jeg som mor til Knud og Anna ønske, at de voksede op i en tid, hvor vi ikke behøvede at snakke om ligestilling mere. Men det bliver vi nødt til. Der er helt vildt meget, vi stadig mangler at komme i mål med, men jeg er fuld af håb.”

Der er ifølge ministeren mange kvinder at stå sammen med, og der er mange forbilleder:

”Jeg er opsat på, at kampen for ligestilling foregår alle steder. Det skal ikke kun være i storbyen eller i et Ligestillingsministerium. Jeg er ikke minister for ligestilling, men jeg synes jo, at det er mit job at arbejde for ligestilling uanset hvilket ministerium, jeg er i.”

Mange forskellige udfordringer

”Da jeg tiltrådte som uddannelses- og forskningsminister, stod det klart, vi har stadig har et enormt kønsopdelt uddannelsesmønster. Samtidig er forskning i høj grad drevet af mænd, men kvinder skal ikke bare deltage i forelæsninger. Kvinder skal også holde forelæsninger”, fastslår ministeren.

”Derfor etablerede jeg som minister Lehmann-forskningsprogrammet, som særskilt henvender sig til det køn, der er underrepræsenteret – og gæet, hvilket køn det er...”

Da Ane Halsboe-Jørgensen siden blev kirkeminister, kom hun til at arbejde med den såkaldte ’undtagelseslov’, som indtil i år har tilladt, at Folkekirkens menighedsråd fravælger kvindelige præster:

”Det tager lidt tid i kirken, men i sidste uge lykkedes det, så nu har vi ikke længere den undtagelse.”

Efter Kirkeministeriet blev Ane Halsboe-Jørgensen udnævnt til kulturminister, og også på kulturområdet er der meget at gøre:

”Indenfor kulturen er der noget på spil, som kan være svært at få greb om, men som det derfor er desto vigtigere at tale om: Når vi tænder radioen om morgenen, hører vi den ene mand efter den anden blive spillet. Det samme oplever vi til koncerter, og hos museerne hænger der langt flere kunstværker af mænd end af kvinder på væggene. Det gælder også nutidskunst og ikke kun de værker, der er i depoterne fra tidligere tider. Ekspertene i vores samfund er også mest mænd.”

Vi skal have tallene frem i lyset

”Jeg tror, at det er nødvendigt, at vi får tallene frem i lyset, for først da går det op for os, hvor skævt det er i vores samfund. Vi har ikke ligeløn, og det er mest mor, der tager barns sygedag og orlov. Det er også i overvejende grad kvinder, der bliver udsat for sexismen og seksuel chikane.”

Beskæftigelsesministeren påpeger samtidig, at det er en fælles opgave at kæmpe for ligestilling:

”Vi kan ikke gøre det hele inde fra Christiansborg. Det handler om lovgivning, men også om kultur og gennemsigtighed – også når det kommer til løn. Derfor har vi brug for at finde løsninger sammen med arbejdsmarkedets parter, som vi gjorde med trepartsaftalen om sexismen og seksuel chikane. De nye regler er nu en del af Arbejdstilsynets arbejde.”

Vi lever ifølge beskæftigelsesministeren i en meget kønnet verden, hvilket hun bliver stadig mere opmærksom på:

”Jo ældre jeg bliver, desto mere feminist bliver jeg. Det tog et gigantspring, da jeg blev mor. Det var ikke kun, da jeg begyndte at komme på McDonald’s og skulle oplyse mine børns køn, hvorefter jeg fik en transformer og en My little pony udleveret ved disken.”

Kønsstereotype kasser

”Børnene i Lotte og Totte-bøgerne ligner hinanden, men de er fra en anden tid. I dag kan min datter ikke arve min søns tøj, fordi tøjet er blevet så kønnet, og vi putter børnene i kønsstereotype kasser”, lyder det fra beskæftigelsesministeren.

”Jeg mødtes med organisationen Boss Ladies, som arbejder med at bryde kønsnormerne blandt andet i byggebranchen. De fortalte, hvordan de møder unge kvinder, som bliver presset ind i gymnasiet og i omsorgsfag på grund af deres køn. Nogle af disse kvinder gik først den vej, men valgte sidenhen at bryde ud, og nu er de i gang med at bygge den nye bro over Femern Bælt. De joker med, at hvis *alle* kvinder møder samtidig, så er de tre til stede.”

Når vi kigger ind i rekrutteringstillene, har vi ifølge ministeren langt at gå, før vi får alle talenter mere frit i spil. Det gælder uanset, om vi taler sygeplejersker, smede eller sosu’er. De unge skal ifølge ministeren vælge uddannelse ud fra deres talenter og interesser – og ikke ud fra deres køn:

”Jeg er håbefuld, og når vi taler ligestilling, skal vi ikke kun tale om ulige løn og det kønsopdelte arbejdsmarked. Vi skal også tale om partnervold- og drab og ulige livschancer. Derfor er det så vigtigt, at vi i vores generation af politikere tager disse kampe. Vi skal styrke regler mod seksuel chikane, og vi skal sætte ind overfor, at kvinder bliver dræbt, bare fordi de er kvinder. Det kræver, at vi står sammen, også når vi læser hadkommentarer på nettet. Vi taber kampen for ligestilling, hvis det bliver den enkeltes kamp.

Vi skal holde sammen, for så er der håb – også for mine børn.”

Fagbevægelsens 'ligestillingsminister':

Mænd må forstå, at de kun er en variant af menneskeheden

Jane Korczak blev valgt som næstformand i fagbevægelsen i 1993, og i et af de første interviews med pressen lød overskriften, at 'mænd må lære at forstå, at de kun er en variant af menneskeheden'. Måske kom den udtalelse til at præge noget af samarbejdet med fagbevægelsens mænd

"Jeg er blevet bedt om at give et kort tilbageblik på de seneste 30 års ligestillingskamp i fagbevægelsen."

Sådan lyder det fra fagbevægelsens uofficielle ligestillingsminister gennem mere end 30 år, Jane Korczak. Hun har indtaget talerstolen, selv om hun er blevet tilbudt at stå lidt mere uhøjtideligt på gulvet:

"Jeg skal op på den talerstol, for talerstolen er magt!"

Jane Korczak blev valgt som næstformand for 'Kvindeligt Arbejdsforbund i Danmark', KAD, i 1993.

"I et af de første interviews med 'Kvindernes Fagblad', udtalte jeg mig skråsikkert og sagde, at 'mænd må lære at forstå, at de kun er en variant af menneskeheden'. Måske kom den udtalelse til at præge noget af samarbejde med mænd i fagbevægelsen."

Forslag om kønskvoter

"I 2004 prøvede vi at stille forslag om kønskvoter, fordi der manglede kvinder i LO's hovedbestyrelse.

Det var der sjovt nok ikke den store jubel over. Da vi nåede til kongressens behandling af forslaget, gik daværende Industrigruppe-formand fra SID, Børge Frederiksen, på talerstolen og sagde om forslaget:

"Nu er det jo sådan med denne her debat: Når børn får 5 kroner til is, så vil de hellere have en 10'er.' På den måde mere end antydede han, at kvinder var som børn, der hele tiden ville have mere. Hvis fagbevægelsen først rakte dem en lillefinger, ville de tage hele armen."

Da Børge Frederiksen sagde disse ord, oplevede Jane Korczak for første gang, at der var nogen, der buede på en LO-kongres - også selv om han sikkert forsøgte at være morsom, fortæller hun.

"Vi landede på en formulering om, at det underrepræsenterede køn fik nogle ekstra pladser i LO's Hovedbestyrelse. Jeg har aldrig følt, at min plads var mindre værd, fordi jeg er kvinde."

I forbindelse med fusionen mellem KAD og SID var der ikke en aftale om kvoter, men om *fair repræsentation*, og Børge Frederiksen var en af arkitekterne bag denne løsning. Jeg kender ikke status på fair repræsentation i dag, men hvis vi ikke hele tiden arbejder på sagen, så skrider vores repræsentation, og så overtager mændene topposterne.”

Om at organisere prostituerede

Før KAD blev sammenlagt med SID, blev vi i KAD indimellem kontaktet af journalister, der spurgte, hvorfor vi ikke organiserede prostituerede.

”Grunden til, at det netop var KAD, der blev spurgt, var, at vi udelukkende organiserede kvinder. For at samle viden, kontaktede vi Danner, Reden, politiet, universitetet og tidligere prostituerede. Derefter besluttede vi, at vi *ikke* ville medvirke til at legalisere købesex. I stedet fandt vi den svenske model interessant, hvor der var forbud mod købesex, og hvor kunderne derfor kunne blive straffet.”

Ifølge Jane Korczak er der store menneskelige omkostninger ved prostitution og ikke meget ’Pretty Woman’ over faget:

”Og min holdning er klar. Vi skal forbyde prostitution og kriminalisere kunderne eller i det mindste starte en debat. Derfor lancerede vi i 3F-regi kampagnen ’Stop handel med kvinder’. Det lykkedes os at indsamle 100.000 underskrifter mod handel med kvinder.”

Fra talerstolen får fagbevægelsens tidligere ligestillingsminister nu smilene frem i salen ved tanken om, hvor håbløs ideen om at organisere prostituerede i virkeligheden er:

”Hvis man anlægger det synspunkt, at prostitution skal legaliseres, og de prostitueredes skal organiseres, hvor passer de så ind? FOA, HK eller 3F - eller skal de indgå i Privat Service? Hvordan laver man overenskomster med de enkelte kunder? Hvordan efteruddanner man prostituerede? Er det på AMU eller på CBS? Og hvordan med arbejdsmiljøet? Hvem skal sikre det?”, spørger Korczak og tilføjer:

”Og hånden på hjertet: Er der nogen her til topmødet, som vil skrive på Facebook, at ’min datter fik sgu 10 i blowjob’? Nej, vel? Derfor er vi nødt til at sætte foden ned. Prostitution må ikke blive et job, og vi sælger heller ikke organer.”

Vi skal have en klar ligestillingsprofil

”Jeg vil spille en klog, gammel dame og sige, at fagbevægelsen skal have en klar ligestillingsprofil. Det skal der afsættes penge til, og gør vi ikke det, er det pinligt. Vi skal arbejde med mainstreaming og ligestillingstjekke alle love, så vi får en klar indikation på, hvor vi skal lægge vores kræfter i fremtiden”, fastslår Jane Korczak og afslutter med en løftet pegefinger:

”Derudover skylder fagbevægelsen sine medlemmer at skabe nogle resultater, som er positive i forhold til ligeløn, vold mod kvinder, mænds barsel og mænds sundhed.”

”Hvis man anlægger det synspunkt, at prostitution skal legaliseres, og de prostituerede skal organiseres, hvor passer de så ind? FOA, HK eller 3F - eller skal de indgå i Privat Service? Hvordan laver man overenskomster med de enkelte kunder? Hvordan efteruddanner man prostituerede? Er det på AMU eller på CBS? Og hvordan med arbejdsmiljøet? Hvem skal sikre det?”

Jane Korczak

Næstformand i 3F:

Mændene ville ikke have kvinderne med i fagbevægelsen

Da der for mere end 100 år siden blev dannet fagforbund for kvinder, var det fordi mændene ikke ville have kvinderne med i de eksisterende fagforeninger. Det var ifølge næstformand for 3F, Tina Christensen, ikke bare noget, der lå i kulturen. Det var formelle beslutninger, som blev truffet på vigtige møder

”Der er ingen tvivl om, at talerstolen giver en form for magt”. Sådan lyder det fra 3F’s næstformand Tina Christensen, der er ydmyg over at stå på ryggen af så mange stærke kvinder.

”Selv udfylder jeg nogle meget store sko efter Jane Korzcak. Som næstformand gik hun ofte med høje hæle og stiletter, når hun indtog denne magtfulde talerstol.”

Ifølge Tina Christensen er det første gang i verdenshistorien, at fagbevægelsen holder et topmøde om ligestilling:

”Vi har holdt mange andre topmøder, men ikke om ligestilling, selv om 3F er fusion af ’Kvindeligt arbejderforbund’, KAD, og Specialarbejderforbundet, SID. KAD var den allerførste fagforening for kvinder.”

Kvinder var ikke velkomne

”Det er i dag værd at huske på, hvad grunden var til, at der i 1901 blev dannet forbund for kvinder. Det gjorde der, fordi mændene ikke ville have kvinderne med i fagforeningen. Det var ikke bare noget, der lå i kulturen. Det var formelle beslutninger, som blev truffet på vigtige møder. Det kan vi se af gamle referater. Det er dokumenteret”, påpeger Tina Christensen.

”På generalforsamlinger og kongresser debatterede mænd, om kvinder skulle optages. Dernæst var der afstemninger, og det blev vedtaget, at kvinder skulle holdes ude af fagbevægelsen. En af de mest almindelige begrundelser var, at kvinder ville blive konkurrerende arbejdskraft, så mænd risikerede at blive arbejdsløse. Samtidig var mændene bekymrede for, om kvinderne kunne blive løntrykkere – og så skulle kvinder i øvrigt først og fremmest passe hjem, mand og børn.”

Der var ifølge 3F’s næstformand heldigvis kvinder, som ikke ville finde sig i at være lukket ude:

”Dengang var det nemlig nødvendigt at have et arbejde for at kunne overleve, og ligesom i dag ville kvinder gerne arbejde. Derfor var der nogle kvinder, som var modige nok til at skabe deres egne fagforeninger.”

Værdien af kvinders arbejde

Historisk set har der ifølge Tina Christensen været en forestilling om, at kvindejob var mindre værd end mandejob:

”Det lider kønsligestillingen og samfundsøkonomien stadig under den dag i dag. I mange år var Kvindeligt Arbejderforbund en markant stemme i kvindesagen ikke kun i Danmark, men i verden. Det var en fagforening kun for kvinder, og jeg trækker det frem, fordi vi står på skuldrene af disse kvinder. Derfor har vi en forpligtelse til at løfte arven.”

Tina Christensen slår fast, at der stadig er brug for en offensiv indsats, når det gælder ligestilling:

”Vi slås stadig med vold i hjemmet, prostitution, sexismen og seksuel chikane. I dag skal vi ikke slås med, at mænd ikke vil have kvinder med i fagbevægelsen. I stedet skal vi slås med, at mange tror, at vi allerede har ligestilling. Derfor er der mange, som mener, at det er pjattet, overflødigt, et luksusproblem, egoistisk eller useriøst at arbejde med ligestilling, når der nu er så mange store problemer i samfundet. Det er en rigtig grim diskurs.”

Vi har stadig uligestilling

”Der er stadig eksempler på, at kvinder har det sværere. Værnemidler og arbejdstøj er lavet til mænd. Det gælder også sikkerhedssko og hjelme”, lyder det fra Tina Christensen, som er blevet mødt med spørgsmålet om, hvorvidt al den snak om arbejdstøj til kvinder ikke bare handler om, at kvinder vil se godt ud?

”Nej, det handler om at have komfortabelt tøj på i forhold til den arbejdsindsats, der skal ydes. Kunne man forestille sig mænd i arbejdstøj, designet til kvinder?”, lyder spørgsmålet fra talerstolen til topmødet.

”Kvinder skal have arbejdstøj, der passer til kvinder.”

Kvinder skal samtidig ikke udsættes for uacceptabel og grænseoverskridende adfærd på jobbet:

”Så sent som i sidste uge på 3F's landsmøde delte en ung kvinde en historie fra sit arbejdsliv. Hun havde en kollega, som konsekvent sagde: 'Kom lige herover, jeg har brug for din krop'. Det synes hun hverken er særlig sjovt eller særlig rart. Det samme er tilfældet, når en mandlig kollega siger, at 'det jo altid er godt, når der er en dejlig kvinde at kigge på'. Det sker hver eneste dag, og det oplever rigtig mange unge kvinder.”

Tina Christensen gør opmærksom på, at mange unge kvinder ikke formår at sige fra:

”Derfor er det godt, at vi nu holder et topmøde om ligestilling. Jeg er sikker på, at dette topmøde kan bidrage positivt til, at vi samler viden og i fællesskab sætter uligestillingen på dagsordenen.”

FIU-Ligestilling:

'Kvindernes blå bog' har synliggjort kvinders bedrifter

Baggrunden for at lancere 'Kvindernes blå bog' i 2007 var, at en journalist i 2005 afslørede, at kun 12 procent af de optagne i 'Kraks blå bog' var kvinder. Sådan lyder det fra ligestillingsansvarlig i 3F og mangeårig ildsjæl i FIU-Ligestilling, Susanne Fast Jensen

'Kraks Blå Bog' er et biografisk opslagsværk, og ifølge udgiveren indeholder den selvbiografier, som personer selv har leveret. Den første udgave blev udgivet i 1910 af Ove Krak og indeholdt 3.000 såkaldte 'livshistorier', mens jubilæumsudgaven fra 2009-2010 indeholdt livshistorier om 8.127 nulevende danske, færøske og grønlandske kvinder og mænd. I alt er 19.874 personer kommet med i bogen siden den første udgave, men i 2005 afslørede en journalist, hvor stor skævhed der var i mænds og kvinders repræsentation i Kraks Blå Bog: Kun 12 procent af de optagne var kvinder.

"Dengang skulle man være en 'betydende person for samfundet' for at blive optaget i bogen. Man kan imidlertid godt være betydende for samfundet – også selv om man *ikke* er hofjærgermester", påpeger Susanne Fast Jensen, ligestillingsansvarlig i 3F og mangeårig ildsjæl i FIU-Ligestilling. Hun tog derfor sammen med ligestillingskonsulent og underviser i fagbevægelsen, Margot Torp, m.fl. initiativ til at lancere 'Kvindernes blå bog' i 2007. Siden er bogen udkommet i flere udgaver, og i 2023-udgaven rummer bogen også kvinder fra Færøerne og Grønland og kønsminoriteter. Det er forfatter og konsulent Anette Wolthers, der har været redaktør på 2023-udgaven.

Mange betydningsfulde kvinder

"Der er så mange kvinder, som har betydning, og vi kan have betydning på mange forskellige måder", lyder det fra Susanne Fast Jensen. Et kig i bogen bekræfter denne udtalelse, idet talrige kvindenavne pryder indholdsfortegnelsen.

For at blive optaget i Kvindernes blå bog skal du som kvinde eller kønsminoritet have haft betydning for ligestilling mellem kvinder og mænd - og have bidraget med nye vinkler og 'forstyrrelser' om køn og ligestilling i den offentlige debat og udenfor det politiske rum.

Da 'Kvindernes blå bog' første gang kom fra tryk i 2007, blev bogen omtalt i tv-avisen som et modstykke til Kraks blå bog. Det førte til, at Kraks direktør inviterede Susanne Fast Jensen og Margot Torp til en samtale om mulighederne for at rette op på den skæve kønsfordeling. Her lykkedes det de to fagforeringskvinder at påpege, at alene de kategorier, Kraks blå bog brugte, var en kilde til ulighed.

Fx var der ikke nogen mulighed for at fremhæve dygtige forskere indenfor køn og ligestilling, hvor kvinder er rigt repræsenteret. Det tog redaktionen på Kraks blå bog alvorligt:

I første udgave af Kraks blå bog i 1910 var der fem procent kvinder, og i 2019 var dette tal steget til 23 procent. 2022 slog værket historisk rekord, idet lige mange kvinder og mænd blev optaget. I den forbindelse bemærkede redaktør Bolette Rud Pallesen fra Gads Forlag, som i dag udgiver bogen, at det har taget over hundrede år at opnå en vis grad af ligestilling mellem kønnene i opslagsværket. Til 'Se og Hør' forklarer redaktøren, at man på Gads Forlag bevidst har forsøgt at få flere betydningsfulde kvinder med:

"Vi lever i en tid, hvor ligestilling er et almindeligt emne, som vi har på dagsordenen på mange planer. Og det er fint, at Kraks Blå Bog afspejler den udvikling, der finder sted i samfundet."

Kvinder skal have plads i historien

På topmødet blev der afholdt ikke mindre en 28 workshops om ligestilling, og Kvindernes blå bog var til debat på en af disse workshops. Her drøftede deltagerne blandt andet, hvordan vi kan sikre, at alt fra kvindelige kunstnere til kvindelige forskere og pionerer får en plads i historien. Her blev den grønlandske psykolog Naja Lybert fremhævet som en kvinde, der både som offer og talsperson har bidraget til at sætte fokus på den såkaldte 'spiralsag'. Spiralsagen handler om, at danske læger opsatte spiraler på grønlandske kvinder og piger uden deres samtykke eller viden. Det skete fra 1960'erne og frem. Formålet var at begrænse antallet af grønlandske børn og dermed udgifterne til den danske stat.

Mange af de grønlandske kvinder har oplevet fysiske og psykiske lidelser som følge af spiraloplægningerne, og nogle har helt mistet evnen til at få børn. Sagen har været omtalt i medierne i det seneste år som et eksempel på kolonialisme, racisme og krænkelse af menneskerettighederne. I 2022 blev der indgået en aftale mellem Danmark og Grønland om at lave en uvildig udredning af sagen, som skal være færdig i 2025. Imidlertid har 67 grønlandske kvinder nu stævnet den danske stat for erstatning, da de ikke vil vente på udredningen.

Fejring med bobler

På 'Topmøde om ligestilling' blev Kvindernes blå bog fejret med bobler i salen og et stort tillykke til alle de fantastiske kvinder, der har gjort sig fortjent til en hæderfuld plads i bogen.

Det er nemlig kun kvinder og kønsminoriteter, der kan optages. Begrundelsen er, at 'kvinders mulighed for at have gennemslagskraft er meget mindre end mænds, og at vi derfor må prioritere at synliggøre den store indsats, kvinder ofte må lave for at nå et resultat. Desuden er mænd blevet positivt særbehandlet i det offentlige rum og i Kraks blå bog i så lang tid, at det i denne forbindelse anses for diskvalificerende'.

Forum for Mænds Sundhed:

Mænd oplever mindre god eller dårlig psykisk trivsel

Det er ikke kun, kvinder, der har udfordringer på arbejdspladsen. Selv om langt de fleste mænd angiver, at de har et 'fremragende' eller 'godt psykisk' arbejdsmiljø, oplever 13 procent, at de har 'mindre god' eller 'dårlig psykisk' trivsel

Ligestilling mellem kønnene er et vigtigt emne, der berører både mænd og kvinder. I forhold til kvinder står mænd overfor nogle særlige udfordringer, idet mange drenge og mænd klarer sig dårligere i uddannelsessystemet end kvinder. Det har negative konsekvenser for deres fremtidige jobmuligheder, indkomst og livskvalitet. Samtidig har mænd generelt et dårligere helbred og en lavere forventet levetid end kvinder. De har højere risiko for at dø af forskellige sygdomme, selvmord, alkoholmisbrug, hjemløshed og kriminalitet. Mænd går også mindre til lægen og får mindre hjælp til deres psykiske problemer.

Emil Færch er projektansvarlig for 'Forum for Mænds Sundhed', og han har stået i spidsen for en undersøgelse under overskriften 'Bedre Mental Sundhed for Mænd! – Fokus på trivsel på arbejdspladsen,' Projektet løb i 2,5 år, og resultatet bygger på en survey med 3.500 svar og 22 interviews med mænd fra Dansk Metal.

"Det vigtigste at fremhæve er, at 70 procent af mændene angiver, at de har fremragende eller god psykisk trivsel. Imidlertid angiver 13 procent, at de har mindre god eller dårlig psykisk trivsel. Når det er tilfældet, er der risiko for sygemelding og for at komme ud i mistrivsel og måske i yderste tilfælde kan det være medvirkende til psykiatrisk diagnose."

Kollegerne har stor betydning

Noget af det, mændene i undersøgelsen lagde særligt vægt på, når vi taler trivsel eller mistrivsel på jobbet, er ifølge Emil Færch kollegerne:

"Gennem hele undersøgelsen var det tydeligt, at kollegaerne spiller en stor rolle for, hvordan man trives på arbejdspladsen. Som en nævnte i et interview, at hvis du ikke kan med dem, du står med ude i værkstedet, så er du ikke det rette sted. At kollegerne på den måde har stor betydning, kan de fleste af os nok nikke genkendende til."

Kun 63 procent af deltagerne i undersøgelsen mente, at de i høj eller meget høj grad var en del af det sociale fællesskab på arbejdspladsen, men når vi ser dette tal, skal vi ifølge Emil Færch ikke

fortvivle, for det er ikke alle mænd der opsøger fællesskabet på arbejdspladsen, da de har deres sociale relationer i privatlivet:

”Imidlertid skal vi bide mærke i, at når hver 10. mand siger, at han føler sig udenfor det sociale fællesskab på arbejdspladsen, så er det for mange.”

Emil Færch påpeger, at kulturen på arbejdspladsen og jargonen kan spille en rolle her:

”Når en mand oplever mistriivsel, hvem kan han så tale med det om? Vores undersøgelse viser, at 37 procent ikke tror, at deres arbejdsplads kan håndtere medarbejdere i mistriivsel. Næsten hver anden – eller 46 procent af mændene - tvivler på, at deres nærmeste leder er kvalificeret til at arbejde med psykisk arbejdsmiljø.”

Ledere mangler viden

”Der mangler viden og uddannelse blandt lederne, når det gælder mistriivsel og psykisk arbejdsmiljø. Der er derfor brug for, at lederne bliver klædt på til at hjælpe de mænd, som ellers risikerer at komme ud i sårbare situationer”, fastslår Emil Færch.

Hele 45 procent af mændene i undersøgelsen ser det ikke som en mulighed at tale med deres tillidsvalgte om mistriivsel. Det er svært at være åben om problemerne, men hvis man har det hårdt, skal man ifølge Emil Færch kunne dele det med nogen.

”10 procent af alle ansatte i Dansk Metals fag har ikke nogen at tale med, hvis de har det dårligt. Det gælder uanset, om vi taler stress, depression, angst eller ensomhed. Mange arbejdspladser har afholdt stresskurser, og alligevel er der 27 procent af mændene, som i lav grad eller ikke ved, om det er ok at tale åbent om stress. Nogle af disse mænd har det måske hårdt og balancerer på kanten med risiko for at gå helt ned med flaget. Derfor er det et alvorligt problem, at de ikke har nogen at dele deres problemer med.”

BEDRE MENTAL SUNDHED FOR MÆND

Europaekspert og politiker:

EU har haft meget stor betydning for dansk ligestilling

I 1973 blev Danmark medlem af det Europæiske fællesskab (EF) og heldigvis for det, for vi ligger på en 23. plads på verdensplan, når det gælder ligestilling. Havde det ikke været for det europæiske samarbejde, havde vi nok indtaget en 123. plads, lyder det fra Britta Thomsen (S)

”Der er ingen tvivl om, at EU har haft meget stor betydning for ligestillingen i Danmark”, fortæller Britta Thomsen (S), der i mange år har siddet i Europa Parlamentet i udvalget for Kvinders rettigheder og ligestilling.

Bølgerne gik ellers højt under valgkampen i 1973 om optagelse i det Europæiske Fællesskab (EF). Det var et af de mest dramatiske om omdiskuterede valg i dansk historie. Samtidig var det første gang, vi skulle stemme om et spørgsmål, der angik landets forhold til Europa og resten af verden. Valgkampen var præget af stærke følelser, skarpe modsætninger og massiv mediebevågenhed, og de politiske partier var delt i to lejre: Ja-siden og nej-siden. Bekymringen gik på, om vi som land ville blive isoleret og fattigere, hvis vi stod udenfor EF. Samtidig var mange bange for at afgive selvstændighed og suveræniteten.

Valgkampen om EF-optagelse kulminerede den 2. oktober 1972, hvor folkeafstemningen blev afholdt. Resultatet var et klart ja til EF-medlemskab med 63,3 procent af stemmerne. Valgdeltagelsen var rekordhøj med 90,1 procent. Danmark blev officielt optaget som medlem af EF den 1. januar 1973 sammen med Storbritannien og Irland, og ”heldigvis for det”, påpeger Britta Thomsen, for hvis det ikke havde været for det europæiske fællesskab, havde ligestillingen her til lands stået langt mere i stampe:

”Hvis det ikke havde været for EU, havde vi nok indtaget en 123. plads på verdensplan i stedet for en 23. plads.”

Danmarks urealistiske selvbillede

EU henvendte sig i 2000 til medlemslandene og spurgte, om unionen skulle afsætte penge til at arbejde med kvinders ligestilling under den europæiske Socialfond. I Italien svarede de, at 30 procent af midlerne skulle bruges på det, mens regeringen i Sverige ønskede at afsætte 15 procent. I Danmark lød svaret nul procent, for i Danmark var opfattelsen, at da vi for længst havde indført ligestilling”, lyder det fra Britta Thomsen. Stadig den dag i dag, undrer politikerens sig over, at vi på mange måder har et urealistisk

selvbillede, når vi fører os frem som fortalere for ligestilling: "Har danske politikere ikke lært om ligestilling i skolen? Er de talblinde? Det var nogle af de spørgsmål, jeg stillede mig selv tilbage i 2000. Og hvad med det kønsopdelte arbejdsmarked? Danmark har Europas mest kønsopdelte arbejdsmarked, så hvordan kan vi overhovedet tro, at vi har ligestilling?"

I udlandet er en laborant ofte en mand, men ikke i Danmark, fortæller Britta Thomsen:

"Det kønsopdelte arbejdsmarked er årsag til uligeløn. I landets kommuner er 80 procent af de ansatte kvinder, men det er mændene, der sidder i topstillingerne."

Kontaktede Institut for Menneskerettigheder

"På et tidspunkt ringede jeg til Institut for Menneskerettigheder og spurgte, hvem der holder øje med ligestillingen. Overalt i vores samfund tjener mænd mere end kvinder. Det gælder uanset, om vi ser på læger eller på buschauffører. Der er samtidig mange faktorer, der spiller ind. Det handler nemlig også om, hvem der får de gode tjanser på arbejdspladsen og bliver forfremmet til ledere."

Derfor foreslog Britta Thomsen for 10 år siden ligestillingsansvarlig Susanne Fast Jensen fra 3F og FIU-Ligestilling, at de sammen skulle pakke kufferten og rejse en tur til Washington.

"Fagbevægelsen i USA havde i mange år kørt en ligestillingssag mod butikskæden Walmark for ikke at forfremme kvindelige ansatte. Sagen havde kørt i seks år, da vi stod ud af flyet og ramlede ind i 'Black Friday'-udsalget. Fagbevægelsen tabte kampen mod Walmark, men jeg synes, at det var en interessant holdning, de havde i USA. Her talte de om kvoter og om, at mænd og kvinder skulle forfremmes på lige fod. Det gjaldt ikke kun, når det kom til køn, men også når det kom til etnicitet."

På den måde tænkte amerikanerne allerede i starten af dette årtusinde i kvoter.

"Man kan lave kvoter på den ene eller anden måde i sine udbud. I EU er der nu indført kvoter i forbindelse med virksomheders bestyrelser. I rigtig mange lande har man også indført opstillingslister til valg, så der er en ligelig fordeling af kvinder og mænd på stemmesedlerne."

Danmark har det svært med kvoter

I Danmark har vi det svært med kvoter og regler omkring ligestilling, påpeger Britta Thomsen:

"Stand up-komikeren Sanne Søndergaard sagde på et tidspunkt, at 'kønskvoter lyder værre end kønsvoter i dansk sammenhæng'. Den tidligere ligestillingsminister, Mogens Jensen, ønskede som minister, at barselsdirektivet, der giver øremærket barsel til mænd, ikke skulle gælde i Danmark. Han sagde dengang, at vi skulle ned og forhandle, så vi kunne blive undtaget det direktiv, som nu lykkeligvis er indført også i Danmark. På den måde kan vi takke EU for den øremærkede barsel til mænd."

"Nu skal vi have kvoter for kønssammensætningen i bestyrelser inden 2025. Samtidig er der dog nogle EU-direktiver, som ikke gælder for Danmark på grund af vores retsforbehold. Der er fx lige kommet et EU-direktiv om kønsbaseret vold og om at forhindre mord på kvinder, men det gælder ikke for Danmark."

Vi skal op på dupperne

Britta Thomsen mener, at vi skal se at komme op på dupperne i Danmark, for vi har stadig mange skridt at tage, før vi opnår ligestilling. Det gælder også, når vi taler forskning i kvindekroppen:

"Der er eksempler på, at der er store forskellen mellem mænds og kvinders kroppe, og hvis vi ikke forsker i kvindekroppen, får kvinder ikke den nødvendige behandling, når de bliver syge. I dag er der diagnoser som fx ADHD, som kvinder får flere år senere end mænd. Så lad os se positivt på de direktiver, der kommer fra EU. Det er slet ikke så tosset, alt det, de sidder og laver nede i Bruxelles. Vi har meget at lære, så husk at stemme til Europaparlamentsvalget til juni.:

Det er vigtigt, at kvinderne også sætter deres kryds."

Ligestillingsordfører (S):

Kvinder spiller på en anden Ludo-bane end mændene

Det er befriende at deltage i dette helt fantastiske arrangement, fordi vi ikke skal starte med at diskutere, om vi allerede har ligestilling. Vi behøver ikke alle mellemregningerne, for vi er alle på samme frekvens, lyder det fra ligestillingsordfører Trine Bramsen (S)

”Tak Trine, fordi du ikke er blevet syg!”. Sådan lød det fra ordstyrer Mette Frobenius, der bød velkommen til den tidligere ligestillingsminister og nuværende ligestillingsordfører i Socialdemokratiet, Trine Bramsen. Det skulle have været en debat mellem forskellige ligestillingsordførere, men vinterkuldens lumske vira og forkølelser holdt flere hjemme i selskab med kamille og Strepsil. Derfor modtog Trine Bramsen spørgsmål både fra Mette Frobenius og fra salen.

Trine Bramsen mener, at vi – afhængigt af vores køn – spiller på forskellige baner:

”Erkendelsen af, at kvinder spiller på en anden Ludo-bane end mændene, behøver vi ikke at starte med her på topmødet, hvor vi er på samme frekvens. I regeringen ser vi imidlertid ikke på samme måde ens på de udfordringer, vi står overfor, når det gælder ligestilling. Hos Socialdemokratiet tror vi på, at det er strukturerne i vores samfund, der er årsagen til uligestilling mellem kvinder og mænd.”

Det går ikke så godt med ligestillingen

”I Danmark står ligestillingen i stampe, og vi mangler en fælles erkendelse af, at vi fortsat ikke har ligestilling. Jeg synes, at det er dejligt, når vi taler om ligestillingsområdet på et topmøde som dette. Jeg tror bare ikke, at vi skal glemme, at ligestilling er et område på linje med alle andre, som vi skal arbejde målrettet for. Derfor gælder det om at bruge værktøjer, som skaber grobund for ligestilling i samfundet.”

Trine Bramsen mener, at det vigtigste er at erkende, at vi har ligestillingsudfordringer, og at gå op imod de mange, der betvivler eller negligerer udfordringerne.

Seksuel chikane og lønløft

”Når vi taler om seksuel chikane på arbejdsmarkedet, så kommer de unge med noget, som er værd at lytte til og give plads til. De unge er bannerførere for en kulturændring på arbejdspladserne. Denne kulturændring gavner i høj grad kvinder, for det er for det meste kvinderne,

der ender med at blive taberne. Men bevægelsen gavner også mænd, der er udsat for chikane.”

Ud over at fokusere på seksuel chikane er det ifølge Trine Bramsen nødvendigt at give de fag, der traditionelt beskæftiger flest kvinder, flere lønkroner:

”Regeringen har afsat penge til at give nogle faggrupper et lønløft. Det synes jeg, at vi skal anerkende. Der er afsat et ganske betragteligt milliardbeløb”, påpeger ligestillingsordføreren.

”Men vi støder ind i, at der er rigtig mange interesser i spil, når vi taler lønløft til udvalgte fag. Vi har vores danske model for løndannelsen, hvor det er op til arbejdsmarkedets parter at forhandle de offentlige overenskomster. Når vi giver lønløft til udvalgte fag for at tiltrække flere til fx sygeplejefaget, skal vi derfor gøre det med omtanke. Samtidig skal vi huske på, at lønnen i Danmark er kønnet, og at uligelønnen stammer fra den 50 år gamle Tjenestemandreform. Her blev traditionelle kvindefag indplaceret lavt i det offentlige lønhierarki, og de ligger stadig lavt. Mange vil ikke acceptere, at denne lønforskel eksisterer, og derfor er det vigtigt at dokumentere. Det har vi gjort mange gange, men der opstår modbølger, og derfor er det nødvendigt hele tiden at holde fast i fakta.”

Mange tendenser i spil

I disse år er der ifølge Trine Bramsen mange tendenser i spil, når vi ser på ligestillingen. Der er blandt andet en tendens til at tale kvinder ned, hvis de vil arbejde mindre:

”Vi skal ikke udskamme mennesker, der har brug for at gå ned i tid, for livet er ikke en motorvej, vi suser ud af med 130 kilometer i timen uden stop. Vi har brug for tissepauser, og vi støder ind i vejarbejde. Det er naivt at tro andet”, påpeger Trine Bramsen.

”Jeg synes ikke, at vi skal *shame* dem, der har brug for at være der lidt mere for deres børn. Jeg tror, at mistrivsel og langtidssygemeldinger er en konsekvens af et arbejdsmarked, der er for stift. Derfor synes jeg, at vi skal lade både kvinder og mænd tage orlov eller gå på nedsat tid, når blot de er klar over, at det går ud over pensionen. ”

Nyttejobs til kvinder

Trine Bramsen er positivt stemt overfor, at kvinder med anden etnisk baggrund nu skal sendes ud i såkaldte nyttejobs. Ambitionen er ifølge ordføreren, at kvinderne skal hjælpes ud på arbejdsmarkedet:

”Mange af disse kvinder har ikke noget netværk, og nogle lever med vold og økonomisk undertrykkelse. Samtidig har en del sproglige vanskeligheder, så selv om det bliver en udfordring for kommunerne at finde nyttejobs til kvinderne, tror jeg på, at vi kan styrke ligestillingen også ad den vej. Derfor er det nødvendigt, at kommunerne yder en indsats for at hjælpe kvinderne på vej.”

Når det gælder ligestilling, kan vi ifølge ordføreren kun løfte sammen:

”Ligestilling er ikke noget, nogen kan klare alene. Det er ikke kun op til Christiansborg. Så lad os fortsætte med at spille på samme hold.”

Forbundsformand for HK:

Grænseoverskridende adfærd rammer også mænd

Alle kan blive udsat for seksuelle krænkelser og grænseoverskridende adfærd på arbejdspladsen. Vi skal imidlertid være skarpe på, at det kan være sværere for mænd at blive mødt og få anerkendt deres oplevelser, lyder det fra Anja C. Jensen, forbundsformand hos HK

De fleste af os i fagbevægelsen kender kun alt for godt de overordnede udfordringer, der er med grænseoverskridende adfærd på arbejdspladsen:

- Vi taler løbende om det i forskellige fora.
- Vi hjælper kolleger og arbejdspladser med at blive bedre til at forebygge og håndtere seksuel chikane.
- Vi udarbejder retningslinjer og pjecer om det gode arbejdsmiljø.
- Vi fører sager.
- Vi kæmper for større erstatninger og mere tryghed, for dem, der har været udsat for chikane.

Det skriver Anja C. Jensen, der er forbundsformand for HK. Da hun desværre måtte melde afbud til topmødet om ligestilling, bringer vi her et lille uddrag af hendes indlæg om, hvordan grænseoverskridende adfærd påvirker os forskelligt – afhængigt af vores køn og alder. En undersøgelse, gennemført af HK, gør os samtidig klogere på yngre og ældre generationers oplevelser af krænkelser på jobbet - og ordet krænkelssesparat og den personlige oplevelse bliver sat i perspektiv.

Unge og ældres holdninger til seksuel chikane

”I HK har vi taget en lille temperaturmåling på vores medlemmers holdning til seksuel chikane”, fortæller Anja C. Jensen.

Tallene viser forskellen på, hvad ’ældre’ kolleger mener om ’yngre’ kollegers holdninger til, hvornår adfærd er seksuel chikane - og omvendt. Yngre kolleger er i den forbindelse kolleger under 40 år, mens ældre kolleger er dem, der har fejret deres 40-årsfødselsdag.

Hver tredje respondent i begge aldersgrupper oplever ifølge undersøgelsen, at der mellem generationerne er forskellige holdninger til, hvornår adfærd kan kendetegnes som seksuel chikane.

De, der har svaret ja på, at der er forskelle mellem generationernes holdninger, har efterfølgende fået spørgsmålet:

”Hvordan er dine yngre/ældre kollegaers holdninger anderledes?”

Her svarer 87 procent af dem under 40 år, at de ældre ikke tager seksuel chikane alvorligt nok. Tilsvarende svarer 52 procent af dem over 40 år, at de unge tager det for alvorligt.

”Vi har altså en ulighed i forhold til, hvordan vi ser på hinandens oplevelser af seksuel chikane på tværs af alder”, påpeger forbundsformanden. Det yngre føler sig måske ikke taget alvorligt og hørt, men de ældre føler, at det er gået for vidt.

Vi skal bygge bro mellem generationerne

”Jeg tror, at vi på plus 40 skal prøve at sætte os selv lidt til side i vores vurdering. Nogle gange har vi nok en lidt for automatisk fordømmelse af de unges oplevelser og følelser. De er jo vokset op i en helt anden virkelighed, end vi gjorde. Og ja, os over 40 har kæmpet så mange fantastiske ting hjem, men vi skal ikke holde her. Ikke stoppe med at udvikle os. Vi skal ikke acceptere tingenes tilstand.”

Og omvendt skal unge, ifølge Anja C. Jensen, også bære lidt over med dem, der har været i gamet en del længere end dem. Dem, som de står på skuldrene af. Dem, som har bragt os til der, hvor vi er i dag - et godt sted - et bedre sted end for 50 år siden.

”Jeg tror på, at en del af løsningen kan være det sprog, som vi bruger. Og her handler det både om generationer OG om køn. Fx kan vi læse, at det var frygten for latter og forhånelse, der fik en ung mand til at vælge anonymiteten, da han først fortalte om, hvordan en kvindelig topfigur i fagbevægelsen havde udsat ham for krænkelser. Han tør først stå frem med navn og ansigt efter, at sagen er rullet. Og han påpeger en ubalance i, hvordan man ser på mænd, der har oplevet krænkelser i forhold til kvinder.”

Her har vi ifølge forbundsformanden helt klart brug for lige at tjekke vores egne biases:

”Vi må simpelthen ikke ha’ haft de røde strømper på så længe, at vi ikke kan se en grænseoverskridende handling - bare fordi det pludselig er med omvendt fortegn af, hvad vi er vant til.”

Det trælse udtryk ’krænkeparat’

Ordet krænkeparat blev ifølge retskrivningsordbogen brugt første gang i 2011:

”Det bliver typisk brugt til at disciplinere – til at sige, at nogens oplevelse ikke er helt valid. Med ordet antyder vi, at der er en særlig og lidt latterlig eller uvigtig sårbarhed, som vi andre ikke behøver at bruge tid på.”

Og så kan alle vi kloge, faglige hoveder ifølge Anja C. Jensen sidde med en opfattelse af, at krænkelser er en neutral term, men hvordan får vi lige sagligheden tilbage? Hvordan får vi hjulpet dem, der oplever noget grænseoverskridende og uønsket, men som ikke har lyst til at bruge fagsproget for det? Og hvordan får vi lovgivningen til at være medspiller?

Stop vold mod kvinder

FN's internationale 'Stop vold mod kvinder'-dag

På Topmødet om ligestilling læste forfatter Lone Svendsen uddrag af sine bøger 'Husk din usynlige krone' og 'Kronen på værket'. I bøgerne fortæller hun sin personlige historie om at vokse op i et utrygt hjem og som voksen tiltrække den samme utryghed i mødet med voldelige partnere og stalkere. Her får du et uddrag af oplæsningen på topmødet

Jeg er en kvinde ud af en Svendsen-familie og -slægt. Det blod, der løber i mine årer, bærer på historien om en familie, der ikke altid har haft det nemt. Min slægt har gennem generationer været vant til at arbejde hårdt for føden. Pengene var i min barndom og generationer tilbage lige så små, som de sko, der ofte blev gået i.

Dengang var det at få en på hovedet, lige så sikkert, som det amen, der blev sagt højt i kirken, da en Svendsen og en Olesen mødtes for mange år siden. Vi voksede op med min fars stærke politiske tro på tryghed, fællesskab og trivsel. Denne politiske treenighed praktiserede han mest udenfor hjemmet, for der var ikke trygt i vores familie. På den måde har jeg lært fra ganske lille, at utryghed er en del af livet og noget, jeg må leve med.

Om at leve i kolde huse

Jeg har levet i kolde huse, både som barn og sidenhen som voksen. Hver dag har jeg spurgt mig selv, hvordan stemningen mon ville være, hvilket humør der herskede, og hvilke måder jeg skulle være på, for at undgå at blive ramt af vrede pile.

At skrive min historie har været at begive mig ud på en sårbar rejse. På denne rejse fortæller jeg dig det, der for mig er ægte, rigtigt og sandt. Jeg gør det uden at skjule mig eller skamme mig over den del af mit liv, som jeg også bærer i min rygsæk. Det er altid med en vis usikkerhed, at svære ting bliver fortalt, og jeg fortæller min historie med usikre skridt. Det er nødvendigt, at vi tør fortælle vores historier, hvis psykisk vold skal have en chance for at blive opdaget og taget hånd om. I mit liv summer volden op til mange timer. Det er en hård sandhed at se i øjnene. Det er mænd jeg har elsket og to af dem, har jeg fået børn med.

Jeg er ikke stolt af at have været en del af statistikken omkring psykisk vold. Jeg er ikke stolt af at være et offer. Samtidig ved jeg, at vi er flere end de officielle tal viser. Statistikken viser stadig, at der hver måned er en mand, der dræber sin kone, kæreste eller eks-kæreste.

Råben er et forvarsel

At blive råbt ad føles truende. Det føles som et forvarsel om, at lige om lidt kan jeg blive slået ihjel.

De gange hvor en mand har forsøgt at kvæle mig eller har slået mig hårdt, har råben altid udgjort startskuddet. Selvom jeg med årene lærte at holde øje med de små ting, som kunne give mig fornemmelsen af hans humør, formåede jeg aldrig at gøre det umulige muligt.

Den aften låste jeg døren til badeværelset og kiggede på de blå mærker rundt om min hals. Jeg så de blå mærker på ribbenene og kiggede på en kvinde i spejlet, som jeg hverken kunne eller ville genkende. Den aften forsvandt noget i mig, mens tårerne trillede lydløst ned ad mine kinder.

Jeg så ikke nogen løsning på, hvordan jeg kunne komme ud af det hus eller forhold i live.

Det var ikke råb og utilfredshed som i andre familier. Det var noget andet. Det så jeg i hans øjne. Selvom han kunne se, at jeg var ved at blive kvalt, fortsatte han sin gerning uden tøven. Der var intet at være i tvivl om i de øjne, der koldt så på mig, mens han rasede som et vilddyr. Øjnene fortalte, at han kun havde et formål: at dræbe sit bytte.

Angsten for gentagelsen

Frygten for at sige ja til at indgå i et forhold til en mand, jeg tør forelske mig i, lever på den måde i mig. Jeg frygter, at den næste mand først vil virke rar og sidenhen vil indføre absurde regler, som jeg umuligt kan leve op til.

Jeg havde givet mit ord på, at vi skulle være sammen i medgang og modgang. Jeg vidste, at jeg ikke kunne finde tilbage til det med medgang længere, og det sagde jeg til ham. Jeg elskede ham af hele mit hjerte og troede jeg skulle blive gammel sammen med ham, men den aften slog han det helt i stykker indeni mig. Vi havde været gift i fire måneder, da han bankede mig op af terrassedøren. Frygten sad nu også uden på kroppen.

De fleste dage er blevet gode dage. Det er de dage, hvor jeg ikke har vandret rundt i lejligheden om natten, men i stedet har fået min nattesøvn. Jeg sover næsten hver nat. Vandrer stadig rundt og kan stadig ikke ligge helt fladt på madrassen uden at få følelsen af at blive kvalt.

Jeg har accepteret det og fundet mine måder at komme gennem disse nætter på. Jeg falder enten i søvn siddende eller med nogle puder og hvis uroen er for øredøvende, står jeg op og brygger en kop kaffe. For mig har det været et problem, at jeg ikke har fået den nødvendige hjælp, når jeg tidligere har henvendt mig til politiet, både som 22-årig og senere som 30-årig.

Om at finde sin styrke for børnene

Jeg ved med mig selv, at jeg ligesom min far kunne give efter og sætte mig med en grøn flaske i hånden. Men i mit indre bor der en kraft, som gør, at det for mig langt hen ad vejen er muligt at bryde den sociale arv og give noget andet videre til mine børn. Jeg rækker ikke ud efter flasken.

Jeg tager kampen op med den utryghed, der også i mit voksne liv har kastet en slagskygge ind over min tilværelse.

Jeg ønsker for mine børn, at de også vælger at bryde deres mønstre, så den utryghed, der har fyldt i mit liv, ikke også bliver deres. Jeg ønsker for dem, at de formår at favne hele deres liv med de ar, der kom ud af at være mine børn. Jeg har uden at ville det bragt utryghed i form af fysisk og psykisk vold ind i deres liv, fordi de på godt og ondt er en del af mit liv.

Ligestillingsprisen:

Mette-murer vinder ligestillingsprisen 2023

Mette Schak Dahlmann har lørdag den 25. november modtaget FIU-Ligestillings ligestillingspris. Hun modtager prisen for at have gjort en forskel for at forebygge seksuel chikane på arbejdspladsen

Murer Mette Schak Dahlmann modtog 'Ligestillings-prisen 2023' for sin indsats for at forebygge seksuel chikane på arbejdspladsen. Det skete på 'Topmøde om ligestilling', som blev afholdt i 3F's lokaler i Kampmannsgade i København.

I indstillingen står der, at Mette Schak Dahlmann er oplagt til at få dette års pris, fordi hun:

- Ærligt og fordomsfrit har berettet om den sexistiske kultur, hun har mødt på egen krop. En sexismen der ofte af krænkerne er forklaret som "for sjov".
- Er blevet ved – og ved - og ved - med at tale om udfordringer for kvinder i byggeriet, selvom det har været upopulært mange steder, og hun bevidst eller ubevidst er blevet ekskluderet af kolleger.
- Har et energiniveau og en foretagsomhed som få. Det er på sin plads at nævne her, at da Mette gerne ville vise beskæftigelsesministeren, hvor ringe badefaciliteter kvinder i byggeriet har, spændte hun en skurvogn bag bilen, kørte til Christiansborg og fremviste badefaciliteterne for ligestillingsminister og beskæftigelsesminister.
- Åbent kan tale om den sexistiske kultur med alle - også dem på de bonede gulve. Dette kom også til udtryk ved mødet i skurvognen på Christiansborg, hvor Mette slog over i sønderjysk argumenteren, så både ligestillings- og beskæftigelsesminister, der begge er sønderjyder, blev bløde om hjertet og fugtige i øjnene.
- Har italesat de dobbelte udfordringer ved at være lesbisk i et mandefag og dermed gjort det lettere for andre at springe ud.
- Har en naturlig analyseevne – der gang på gang afslører patriarkatet. Og derved bidrager Mette til på sigt at forebygge kønsbestemt vold og seksuel chikane.

Det var Anne-Mette Barfod, der overrakte prisen. Hun har skrevet bogen 'Mette murer: Jeg er jo bare mig', som udkom i september 2021. Den handler om Mette Schak Dahlmann opvækst, mødet med murerfaget, unisex-skurvognen og den kultur, der kan gøre det svært at være kvinde i et fag, der traditionelt har været domineret af mænd.

Formand for Fagbevægelsens Hovedorganisation:

En stor tak for FIU-Ligestillings flotte arbejde

”FIU-Ligestilling har sat *bevægelse* ind i ordet fagbevægelse. I har været i stand til at skubbe samfundet, men også fagbevægelsen i en mere tolerant, åben og inkluderende retning. Derfor skal I have en stor tak for det flotte arbejde, I har gjort”, lyder det fra formanden for Fagbevægelsens Hovedorganisation.

”Det er ikke lang tid, at jeg har været formand for Fagbevægelsens Hovedorganisation, men jeg har hurtigt lært, at noget af det, der betyder mest for mig, er at komme ud til medlemmerne og de fagligt aktive og være en del af det, der optager jer.”

Sådan lyder det fra Morten Skov Christiansen, der siden 2023 har været formand for Fagbevægelsens Hovedorganisation, FH.

”Når jeg deltager i et topmøde som dette, bliver jeg bekræftet i, hvilket stærkt fællesskab, vi har. Samtidig skal vi som fagbevægelse kollektivt lægge os i selen, for der er så mange dagsordener, der skal løftes. Jeg vil nødig ødelægge den gode stemning, men jeg bliver nødt til at sige, at en stærk fagbevægelse er nødvendig, hvis vi skal lykkes med at skabe strukturelle forandringer i samfundet.”

Formanden peger i den forbindelse på, at fagbevægelsen står overfor nogle altoverskyggende udfordringer:

”Hvis vi ikke selv taler om disse udfordringer, så er der andre, der taler om dem. Udfordringerne er, hvordan det faglige fællesskab bliver mere relevant for flere – også i fremtiden. Her i salen er I lykkedes på mange måder, blandt andet ved at byde flere kvinder med ind i fællesskabet.”

Vi skal løfte i flok

Det er ifølge Morten Skov Christiansen vigtigt, at flere melder sig ind i det faglige fællesskab:

”For at stå stærkt også i arbejdet for ligestilling, har vi brug for, at flere vælger det, jeg kalder en *rigtig* fagforening. Derfor er det nødvendigt, at vi hver især tager en snak med kolleger, venner og naboer om, hvorfor det er vigtigt at være medlem.

Når medlemstallet falder, mister vi både magt og indflydelse i samfundet, og det kan få ekstremt store konsekvenser for hver enkelt lønmodtager”, fastslår Christiansen.

”I den situation kan vi blive nødsaget til at vinke farvel til løn under barsel, den sjette ferieuge, pension og andre af de grundlæggende rettigheder, som fagbevægelsen har sikret os. Et arbejdsmarked uden rettigheder er ikke bare et problem for fagbevægelsen. Det er et problem for lønmodtagerne, for arbejdsgiverne, for politikerne og for hele samfundsøkonomien.”

Formanden gør opmærksom på, at det er gennem faglige fællesskaber, at vi har udbredt overenskomster i Danmark:

”Vi ved, at velorganiserede virksomheder både har en højere produktivitet og bedre lønnede medarbejdere. Derfor er vi nødt til igen og igen at vise, at fagbevægelsen gør en konkret forskel for medlemmerne. Ellers kan vi ikke løfte visionerne. Derfor er jeg særligt glad for FIU-Ligestilling. I har sat *bevægelse* ind ordet fagbevægelse. I har været i stand til at skubbe samfundet, men også fagbevægelsen i en mere tolerant, åben og inkluderende retning. Derfor skal I have en stor tak for det flotte arbejde, I har gjort.”

Store skridt på ligestillingsområdet

Der er ifølge formanden ingen tvivl om, at ligestillingsområdet har taget nogle store skridt fremad i de seneste par år:

”Kulturen har forandret sig ude på arbejdspladserne. Vi er blevet klogere. Det betyder selvfølgelig ikke, at vi er i mål. Vi har stadig store og vigtige opgaver foran os. Vi skal blive ved med at kæmpe for den ligeløn, som stadig er en stor udfordring på vores arbejdsmarked, selv om vi er kommet tættere på. Vi skal sikre lige rettigheder for LGBTQ+-personer. Vi skal udvikle en familierpolitik, så det bliver nemmere for den enkelte, at få familie- og arbejdsliv til at hænge sammen. Vi skal samarbejde med arbejdsgiverne om at sikre en bedre kønsbalance på arbejdsmarkedet.” Det er ifølge formanden arbejde, som kan gøre en forskel for vores kolleger på arbejdsmarkedet.

”Derfor glæder det mig, at der her i dette rum er så meget engagement. Ligestilling og inklusion har stor betydning for et godt arbejdsmarked. Det er et område, der trods fremskridt har brug for forandring, særligt omkring magtstrukturer.”

Stor ros til aktive i FIU-Ligestilling

Morten Skov Christiansen påpeger, at der følger et stort ansvar med magt:

”Jo mere magt, man har, desto bedre skal man være til at lytte og ikke vurdere. Fagbevægelsen skal skubbe på for at sikre et endnu mere inkluderende arbejdsmarkedet. Ligestilling betyder meget for de unge, som kommer ind på arbejdsmarkedet, og det er særligt unge, som vi har svært ved at fastholde i fagbevægelsen. Derfor gav jeg i min tiltrædelsestale som formand et *ungeløfte* om, at vi som fagbevægelse vil påtage os opgaven med et stort ansvar og arbejde med de udfordringer, som ungdommen oplever i dagligdagen.”

For at stå stærkt også i arbejdet for ligestilling, har vi brug for, at flere vælger det, jeg kalder en RIGTIG fagforening. Derfor er det nødvendigt, at vi hver især tager en snak med kolleger, venner og naboer om, hvorfor det er vigtigt at være medlem.

Tak til alle medvirkende på topmødet om ligestilling

Tak til alle talerne og til alle jer, der holdt workshops. Tak til alle gæsterne, debattørerne, kunstnerne og idemagerne. Tak til alle jer, der planlagde, og alle jer, der sørgede for mad, drikke og alt det praktiske. Tak til ordstyreren, til prisvinderen og til hele fagbevægelsen, alle ildsjæle og tillidsvalgte og tak til 3F for at lægge hus til topmødet. Tak for et fantastisk topmøde til alle jer, der gjorde det muligt!